

De helft daarvan is verbonden aan een structureel gesubsidieerd gezelschap. Voor hen is de regeling het voordeligst. Hun gezelschap is verplicht 2,5 procent van het bruto inkomen van hun werknemers in het fonds te storten, de dansers zelf betalen 1,5 procent. Ook freelancers kunnen toetreden tot het sod, maar zijn dan verplicht ook het werkgeversgedeelte op zich te nemen, zij moeten de volle 4 procent afstaan. In een periode van 10 jaar moeten minimaal 60 bijdragen betaald worden (tenzij ze geblesseerd raken, dan moeten minimaal 48 bijdragen op een danscarrière van 8 jaar betaald worden). In praktijk blijkt dat, om die 60 premiebetalingen te halen, de danser gedurende 5 jaar in Nederland moet hebben gedanst, wat, gezien het internationaal karakter van de dans, niet altijd vanzelfsprekend is.

‘Daar hebben we in 1993 iets aan willen doen: dansers kunnen zich achteraf inkopen. Wanneer iemand vijf jaar heeft gedanst, betekent dit niet dat je die vijf jaar effectief in Nederland hebt gedanst, vijf keer een half jaar kan ook en dan betaal je naderhand de resterende bijdragen vanuit het buitenland. Dit hangt samen met de mogelijkheid voor dansers die er pas later achter komen dat je vrijwillig kan toetreden om zich met terugwerkende kracht aan te sluiten. Toch blijft het een zware beslissing omdat ze dan ineens een grote som moeten betalen.’

Toch belemmert de betrekkelijk lange inschrijvingsduur sommige dansers om zich aan te sluiten, voornamelijk voor freelancers blijkt die periode te lang: omdat ze vaak niet het hele jaar door zijn aangenomen moeten ze regelmatig maandelijkse premiebetalingen overslaan.

‘Toch blijkt in de praktijk de tien jaar wel haalbaar. Officieel is de formulering *in* tien jaar, dat kan dan ook negen jaar zijn: de meeste danser werken van augustus tot juni, dan hebben ze al in twee jaar gewerkt.’

De regeling beperkt zich slechts tot een financiële ondersteuning, voor de psychologische en emotionele begeleiding van de dansers die het einde van hun dansersloopbaan maar moeilijk kunnen verwerken, is niets voorzien. Paul Bronkhorst is zich daar terdege van bewust, maar de tijd en de middelen ontbreken hem. Maar ook hier merkt hij een verschil tussen klassiek geschoolde dansers en freelancers. ‘Freelancers moeten zelf veel meer dingen regelen. Zodoende zijn ze gewend aan de bureaucratie waar ze tijdens hun omscholing mee te maken krijgen. Bovendien zijn ze zich ervan bewust dat het werk niet altijd voor het oprapen ligt. Die ingesteldheid behoedt hen voor veel frustraties.’

De noodzaak om ex-dansers te begeleiden bij de reïntegratie in het arbeidsproces vindt

hij minder groot. ‘Stoppen met dansen is een soort proces, het gaat gepaard met het opbouwen van nieuwe contacten, nieuwe mensen leren kennen. Hoe langer ze van de danswereld verwijderd zijn, hoe minder de noodzaak om daarop terug te komen. Dansers zijn heel gedreven mensen en zijn in de regel heel gemotiveerd en gedisciplineerd. Kennelijk slagen ze erin zonder extra hulp toch aan de bak te komen, althans dat is mijn ervaring. En dan doen ze eerder een beroep op familie en vrienden. We hebben wel ooit gedacht aan een vorm van arbeidsbemiddeling, maar tot nu toe krijg ik te weinig signalen dat daar nood aan is.’

De sod heeft een behoorlijke reputatie opgebouwd bij de dansers. Inmiddels heeft de stichting al meer dan honderd dansers financieel gesteund. Het fonds is zo populair dat het succes het boven het hoofd groeit. Het aantal ‘gepensioneerden’ dat na tien jaar aanspraak doet op het fonds, is al jaren hoger dan het aantal dansers dat op dit moment zijn financiële bijdrage levert. Dit heeft de Stichting genoodzaakt de bijdragen te verhogen. Ook zijn inmiddels met de overheid onderhandelingen aan de gang om het Omscholingsfonds in de toekomst leefbaar te houden zonder de dansers nog extra te moeten belasten.

Transitie, waar?

Ook Groot-Brittannië, de Verenigde Staten, Canada en sinds kort Finland hebben hun eigen transitievoorzieningen, doch deze verschillen onderling heel sterk, vooral de vereiste financiële middelen om een vlotte transitie mogelijk te maken ontbreken vaak. ‘Groot-Brittannië komt tegemoet in de kosten van het levensonderhoud en voorziet de mogelijkheid van een studiebeurs, doch de sociale voorzieningen in Groot-Brittannië zijn niet van die aard dat je constructies zoals in Nederland kan verwezenlijken. In de Verenigde Staten en Canada is de situatie nog wat schriller: het accent ligt daar op de psychologische begeleiding. De dienstverlening heeft daar een bredere omvang gekregen dan in Europa, waar het accent meer op de financiële voorzieningen ligt.’

In 1993 hebben al deze landen zich verenigd in the International Organisation for Transition of Professional Dancers (IOTPD), met als doel het taboe dat rond transitie bestaat te doorbreken en een internationaal bewustzijn te creëren voor de nood aan begeleiding op het eind van de danscarrière. Een internationale aanpak is onontbeerlijk. ‘Absoluut, dans is door de aard van het vak letterlijk grensoverschrijdend. Je kan als Nederlandse danser in Frankrijk dansen zonder één woord Frans te kennen. Soms is het ook uit noodzaak, als je hier bij het Nationaal Ballet hebt gedanst en je wilt

ergens anders heen, dan ben je voor klassieke dans automatisch aangewezen op het buitenland. Je ziet dus dat dansers een internationale carrière uitbouwen. Dan ontstaan er problemen, want er zijn maar vijf landen waar een soort omscholingsregeling voorzien is en ieder land heeft zijn eigen criteria. Als je een beetje pech hebt, val je overal tussenuit. Hoewel je een hele lange carrière kan gehad hebben, kom je nergens voor een omscholingsregeling in aanmerking. Dat maakt dat de noodzaak tot internationale samenwerking steeds groter wordt.’

Toch is een internationaal transitie-systeem niet vanzelfsprekend. ‘Dat is een geweldig probleem. Op Europees vlak zijn op sociaal zekerheidsniveau al dingen op elkaar afgestemd. Alleen geldt dat niet voor mensen die van buiten Europa afkomstig zijn. Vanaf het ogenblik dat je buitenlandse voorzieningen voor dansers wil creëren zitten er allerlei haken en ogen aan, wat niet wegneemt dat zo’n samenwerking noodzakelijk is. Inmiddels kan je binnen Europa je pensioen meenemen, zoets moet je ook bewerkstelligen met het omscholingsprogramma: wanneer een danser van Amerika naar Nederland verhuist, dan zou de danser wat hij daar heeft opgebouwd moeten kunnen meenemen. Zo stel ik mij dat ongeveer voor, maar dat is niet van vandaag op morgen gerealiseerd, vooral niet omdat de verhoudingen internationaal anders liggen. Het Nederlandse Omscholingsstelsel hangt heel erg samen met de sociale zekerheid, wat dansers zelf en dansgezelschappen bijdragen is niet zo heel veel, in Amerika is dat wel zo, de sociale zekerheid is meer afhankelijk van persoonlijke inbrengen.’

Inmiddels heeft het IOTPD in 1993 en 1995 een symposium georganiseerd, respectievelijk in Lausanne en Den Haag. Onder het motto ‘Don’t hassle me, I’m in transition’ wil men transitie meer bespreekbaar maken, ook onder de dansers. Voor 2002 is een derde symposium voorzien, dat plaats zal hebben in New York.

‘Het concrete doel van 2002 is het bewustzijn van de verantwoordelijken aan te spreken, en dan vooral op politiek niveau. We proberen naar de conferentie toe een onderzoek te starten naar de status van de danser in de verschillende landen. De bedoeling is dat de resultaten worden gepresenteerd op de conferentie. Die worden dan doorgezonden naar de politiek verantwoordelijken, opdat die daar kennis van zouden nemen en daar iets mee gaan doen. Ideaal zou zijn wanneer er voor ieder land een omscholingsregeling bestaat.’